

Iluze, pravdy a léčba šokem Miloš Balabán

Prezident Donald Trump denně překvapuje svými razantními kroky. Vypovídá smlouvu o Transpacifickém partnerství, rozhoduje o stavbě zdi na hranici s Mexikem a zakazuje vstup do Spojených států občanům sedmi muslimských zemí.

Je možné spatřovat v takové politice, která s sebou přináší velkou míru polarizace do mezinárodních vztahů, logiku?

Možná ano. Především se potvrzuje, že Trump chce naplnit to, co říkal v kampani. Cílí i na své voliče, kteří očekávají plnění předvolebních slibů a věří, že více izolacionistická, a tím i bezpečnější Amerika zlepší jejich život.

Je to dost možná iluze, zároveň by ale nemělo zapadnout, že Trump také někdy říká věci, o kterých je třeba vážně přemýšlet. Jako třeba v nedávném rozsáhlém interview americké televizi ABC. Trump v něm uvedl, že Spojené státy za posledních šestnáct let utratily na Blízkém východě šest biliónů dolarů v situaci, kdy se doma rozpadají silnice, mosty a školy a těžko si dovolit rekonstruovat města.

Co z Trumpových slov, která řada Američanů jistě dobře chápe, může vyplývat?

Chci si nejdřív dát do pořádku vlastní dům a to bude limitovat moje mezinárodní angažmá. A budu pokračovat razantněji v tom, co fakticky již začal můj předchůdce Barack Obama: stahovat se z globální politiky.

Dost možná jde teď o podobu a míru tohoto stahování. USA jsou samozřejmě stále jedinou supervelmocí, ale je již nad její síly, aby samotná rozhodovala o všech zásadních politických otázkách na globální úrovni. Posledním symbolem je americký velvyslanec čekající v „předpokoji“ na výsledky rozhovorů o urovnání konfliktu v Sýrii v Astaně.

Ve světě, kde slábne americká moc a na vzestupu je Čína, je v každém případě nevyhnutelný proces restrukturalizace mezinárodních vztahů. Jakou bude mít podobu? To je otázka, která musí nejvíce zajímat Evropany, včetně nás.

Z vyjádření a argumentů Donalda Trumpa vyplývá, že by mu nebyl proti srsti koncept „koncertu velmocí“, ve kterém by rozhodovaly hlavní hráči: USA, Rusko, Čína a snad i Německo. Nemělo by to překvapovat. V dubnu 2016 psal fakticky o tomtéž na stánkách časopisu National Interest Zbigniew Brzezinski: výbuchy násilí uvnitř muslimského světa, na Blízkém východě a v třetím světě je schopen eliminovat především trojúhelník USA– Rusko– Čína bez toho, aniž by došlo k demontáži globálního řádu.

Co z toho plyne pro Evropu? Transatlantická vazba i v podobě NATO může oslabovat, Spojené státy budou více hledět na svoje zájmy, které nemusí být úplně kompatibilní se zájmy a představami Evropanů. Někdy se dokonce může stát, že budou i protikladné.

Pro Evropu to v mnoha ohledech bude asi hodně bolestné, protože za své mohou vzít letité „pravdy“, které nás zavlekly i do mnoha slepých uliček.

Jestli léčba Trumpovým šokem pomůže k tomu, aby se Evropská unie víc osamostatnila nejen jako bezpečnostní aktér, je otázkou.

V měnícím se světě to ale jinak nepůjde.